

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Проблема розвитку креативності студентської молоді на сучасному етапі є актуальною та вагомою. Це очевидно, оскільки саме здатність до творчості визначає можливості особистості реалізувати себе, бажання розвиватись у професійній та буттєвій діяльності. Наведемо методичні рекомендації для розвитку педагогічної креативності майбутнього вчителя.

Враховувати індивідуальні особливості кожного студента. Кожна людина неповнота, унікальна. Здібності до креативної діяльності у всіх розвинені по-різному. Процес навчання та виховання проходить через призму індивідуальних особливостей студента та світосприйняття відповідно. Тобто для позитивної динаміки розвитку креативних здібностей не можливо уникнути цієї умови. Індивідуалізація навчання дає можливості кожному, хто навчається розкрити себе, свій талант, досягнути потенціал та корегувати недоліки, що перешкоджають гармонійному розвитку особистості.

Бачити у кожному студенті «творчу іскру», нерозкритий талант, який потребує запалу, розкриття. Ще В. Сухомлинський вважав, що немає дітей необдарованих [4]. Завданням викладача є усвідомити той факт, що кожен студент має здібності, які під його керівництвом матимуть змогу проявитись, розкритись та розвиватись у подальшому. Викладачеві слід мотивувати своїх учнів до творчих дій, вселяти у них впевненість, віру в свої можливості, закладений природою потенціал. Реалізація цієї рекомендації в умовах вищої школи може здійснюватись шляхом надання психологічної підтримки майбутнім педагогам, проведення психологічних тренінгів, диференціації навчання.

Підтримка ініціативи, починань студента, допомога у процесі реалізації креативних ідей. Під ініціативою найчастіше розуміють бажання людини втілити ідею чи пропозицію. Підтримка ініціативи дає свободу дій та вибору. У більшості випадків ініціатор виступає як генератор ідей, які можуть бути корисними та вирішувати нагальні проблеми, покращувати що-небудь. Втілення певної ідеї часто потребує додаткових зусиль, можливе виникнення труднощів. На цьому етапі завданням викладача є надання консультації, підтримки, пильнувати за процесом втілення ідеї.

Схвалення креативних ідей, дій студента. Почути позитивний відгук про свою роботу завжди приємно кожній людині. Схвалення креативних ідей допомагає майбутньому педагогу усвідомити корисливість та важливість його праці. Такий відгук сприяє подальшому бажанню рухатись уперед, бути

неординарним. У психології такий прийом називають терміном «позитивне підкріплення». Під ним розуміють приємні для людини результати діяльності, які спонукають до виконання певної роботи в майбутньому. Застосовуючи зовнішнє підкріплення рівень мотивації особистості може значно зрости. Заохоченням може слугувати словесне схвалення, високий бал, грамоти, нагороди тощо. Важливими умовами застосування позитивного підкріплення є те, що воно повинно залежати від рівня досягнень студента (посередні ідеї та оригінальні не можуть бути схвалені однаково), не бути регулярними та способом маніпуляції [0].

Підтримка невпевнених у собі, «замкнених» студентів. Такі студенти потребують особливого підходу. Саме цей тип студентів вимагає від викладача застосування прийомів, що змусили б особистість повірити у власні сили, позбавитись бар'єрів та комплексів, що перешкоджають прояву творчих здібностей. Для того, щоб допомогти студентові подолати власні труднощі, страхи, невміння можна скористатись технологією «Створення ситуації успіху» А. Белкіна [1]. Застосування прийомів цієї технології відповідно до індивідуальної ситуації студента позитивно сприятиме усвідомленню студентом себе як творчої особистості, свого потенціалу і прихованих інтелектуальних резервів.

Партнерський стиль взаємовідносин зі студентським колективом. Серед усіх стилів педагогічної взаємодії з студентами (авторитарний, партнерський, ліберальний) найефективнішим є партнерський. Він допомагає зняти психологічні бар'єри, сприяє зникненню страху перед викладачем. В основі цього стилю спілкування лежить врахування та прийняття думок, суспільних позицій, ідеалів та принципів людини, не нав'язування власної думки, а знаходження спільного рішення з назрілого питання. Загалом характеризується відкритістю, повагою до співрозмовника та високим ступенем довіри. Саме цей стиль у найбільш повній мірі сприяє розкриттю здібностей, допомагає збільшити мотивацію до навчання.

Створення атмосфери творчості, невимушеності, позитиву. Спираючись на дослідження К. Кречетникова [3], ми визначили, що зазначена атмосфера найкраще сприяє розвитку креативності студентів, допомагає майбутнім учителям у найбільш повній мірі виявити свої здібності, звільнитись від негативних емоцій та напруження. В основі творчої атмосфери лежать доброзичливі відносини з викладачем, сприятливий моральний клімат у академічній групі, опора на потенційні можливості, уподобання студентів, організація навчального процесу за допомогою інноваційних методів навчання, вільне висловлювання думок, повага до кожного студента. Творча атмосфера дозволяє студенту відчути себе захищеним, спокійним, врівноваженим.

Організація групової навчальної діяльності. Об'єднуючись у групи студенти обмінюються досвідом, ідеями. Досить часто під час вирішення складних завдань студенти мимоволі об'єднуються у групи, це пов'язано з тим, що колективно легше вирішити проблему чи завдання. Групова діяльність студентів

сприяє реалізації принципу співтворчості, тим самим забезпечує розвиток в майбутніх педагогів навичок роботи з колективом, толерантного ставлення до пропозицій, думок колег, спільно розробляти план дій для досягнення певної мети. Групові форми роботи допомагають розвинути комунікативний компонент педагогічної діяльності, оскільки зазначена форма роботи передбачає активну комунікацію між учасниками, представлення своєї ідеї, аргументація її дієвості, ввічливість і тактовність між усіма учасниками.

Діагностика рівня розвитку педагогічної креативності студентів. Насамперед, для того, щоб розвивати креативність важливо визначити її вихідний рівень, потенціал, бар'єри та суперечності, які перешкоджають успішному розвитку цієї якості. На сучасному етапі в психологічній теорії накопичено велику кількість діагностичного інструментарію, що дозволяє оцінити проблему різноаспектно, простежити закономірності, відслідковувати зміни, проводити корекцію викладацької діяльності.

Враховувати побажання студентів. Навчання проходить ефективніше, якщо студентам цікаво відвідувати заняття. Бажання можуть враховувати різні аспекти навчальної діяльності: методи, прийоми навчання; вибір тем для круглих столів, дебатів; творчих індивідуальних завдань, проєктів, конкурсів тощо. З метою виявлення уподобань студентської молоді можна провести анкетування, бесіду. Для висловлення думок з приводу проведеної лекції, семінару чи лабораторної роботи актуально застосовувати інноваційні методи організації зворотного зв'язку.

Висвітлювати ефективність розвитку педагогічної креативності. Для усвідомлення важливості розвитку педагогічної креативності майбутніми педагогами, на нашу думку, варто за допомогою прикладів проблемних педагогічних ситуацій, акцентування уваги на позитивних моментах її розвитку. Важливо у процесі навчання показувати, яким чином вона проявляється та допомагає успішно здійснювати професійну діяльність учителя.

Зміщення акценту навчальної діяльності. Механічне записування або відтворення навчального матеріалу дає поверхневе засвоєння знань. Педагогічна креативність, у свою чергу, передбачає вміння глибоко аналізувати факти, проблеми, ситуації, відходити від стандартних вчинків та шаблонів поведінки. Це потребує високого розвитку логічного мислення. Тому важливо організувати навчальну діяльність так, щоб студенти осмислювали матеріал, вміли аналізувати та робити власні висновки, висловлювали судження, чітко формулювали думку.

Застосування власного життєвого досвіду студентів. У науковій літературі (А. Белкін, Л. Кучин та ін.) акцентовано увагу на тому, що залучення життєвого досвіду сприяє кращому засвоєнню матеріалу, подальшому практичному застосуванню інформації. Принцип вітагенного навчання особливо актуальний для розвитку педагогічної креативності майбутніх учителів. Досвід навчання в школі може слугувати підґрунтям для вироблення власних професійних орієнтирів.

Залучення до активної творчої діяльності та співтворчості. Ця рекомендація є актуальною під час організації навчальної діяльності студентів. Поступове заглиблення у творчість сприяє набуттю та удосконаленню різних за природою навичок та здібностей студента, активізує сприйняття та виконання творчих завдань як звичайних, допомагає усвідомити себе творцем, оскільки майбутній педагог постійно бачить результати своєї праці, сприяє збільшенню вироблення креативних ідей. Проте, процес занурення у творчу діяльність має відбуватись поступово, непомітно, з урахуванням індивідуальних особливостей студентів групи. *Акцентування уваги на вивчення інноваційних технологій навчання та їхнє практичне оволодіння.* Інноваційні технології навчання є здобутками сучасної педагогіки, виявом передового педагогічного досвіду, новітніх досягнень зарубіжної та вітчизняної педагогіки. Знання про інноваційні технології, а також практичне оволодіння ними, допоможе майбутньому вчителю урізноманітнити навчальний процес, зробити його захоплюючим та ефективним не лише для учнів, але й для себе, професійно розвиватись (адаптувати методи відповідно до особливостей класу, їхніх уподобань, застосовувати найбільш ефективний прийом для відповідного навчального матеріалу, укладати свої методичні розробки, опублікувати конспекти уроків, брати участь у різноманітних педагогічних ярмарках, конкурсах тощо).

Також до методичних рекомендацій відносимо такі види роботи з майбутніми педагогами: розвивати вміння педагогічної імпровізації, сприяти формуванню асертивної поведінки; проводити тренінги, спрямовані на актуалізацію творчого потенціалу, інтерактивні дискусії, круглі столи, прес-конференції, спільні уроки з учителями-практиками, педагогічні майстер-класи, конкурси педагогічної креативності, «креативні бої»; використовувати групові форми роботи, педагогічні кейси різного рівня складності; застосовувати нетрадиційні форми організації навчальних занять, педагогічні, рольові ігри, творчі проекти (групові, індивідуальні), метод портфоліо; упроваджувати в освітній процес робочі зошити з фахових дисциплін як компонента навчально-методичного забезпечення розвитку педагогічної креативності; організовувати роботу гуртків, проблемних груп.

Список використаних джерел

1. Белкин А. С. Ситуация успеха: как ее создать : книга для учителя. Москва: Просвещение, 1991. 176 с.
2. Занюк С. С. Психологія мотивації. К.: Либідь, 2002. 304 с.
3. Кречетников К. Г. Проектирование креативной образовательной среды на основе информационных технологий в вузе: автор. дис. ... д-ра пед. наук. Ярославль, 2003. 40 с.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. К.: Радянська школа, 1988. 310 с.